

Рис. 1. Схема функціонування бурякоцукрового кластеру
Джерело: власна розробка

Створення бурякоцукрового кластеру дозволяє отримати переваги для всіх його учасників: цукрові заводи забезпечать стабільний обсяг сировини для виробництва продукції; виробники цукрових буряків отримують стабільний збут своєї продукції; спиртові заводи та промислові підприємства отримують гарантовані обсяги сировини, яка необхідна для виробництва продукції. Отже, формування кластерів у бурякоцукровій галузі сприятиме її зміцненню та підвищенню конкурентоспроможності продукції, як на внутрішньому так і на зовнішньому ринку.

Література: 1. Іщенко О. В. Кластеризація як фактор формування сучасного ринку продовольчих товарів в Україні / О. В. Іщенко // Агроінком. - № 5-6. - 2008. - С. 15-18. 2. Карпенко Г. В. Етапи та особливості процесу утворення кластерів підприємств / Г. В. Карпенко // Агроінком. - № 5-6. - 2008. - С. 64-70

Горбанев В.С.,
студент 3 курсу кафедри економіки підприємства НГУ,
г. Дніпропетровськ, Україна

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЭФФЕКТА МАСШТАБА КАК СТРАТЕГИЯ РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЯ

Анализ долгосрочной стратегии фирмы очень важен. Зависимость прироста объема выпуска продукции от увеличения использования всех производственных факторов, раскрывает особенности производственного процесса фирмы в долгосрочном плане. Как меняется выпуск

продукции фирмы, когда пропорционально возрастают использованные производственные факторы? Например, если использование факторов удвоилось, удвоился ли объем выпуска продукции или он увеличился в большей или меньшей степени? Если объем выпуска продукции увеличился более чем в два раза (при удвоении производственных факторов), такое увеличение называется положительным эффектом масштаба. Если действует положительный эффект масштаба, то экономически выгоднее иметь одну крупную фирму, производящую при относительно низких издержках продукцию, чем множество мелких фирм с относительно высокими издержками. Такая крупная фирма может контролировать устанавливаемую ей цену, и в связи с этим может потребоваться вмешательство государства в вопросы регулирования таких цен и деятельности компаний.

Второй тип влияния увеличения масштаба производства заключается в том, что объем выпуска продукции может удвоиться при удвоении производственных факторов. В данном случае производство осуществляется в условиях неизменного эффекта масштаба. При неизменном эффекте масштаба размер деятельности фирмы не влияет на продуктивность используемых факторов. Средняя и предельная производительность факторов производства фирмы остается неизменной как для крупных, так и для мелких предприятий. При неизменном эффекте масштаба вместо одного завода, использующего определенную производственную технологию, можно построить два завода, выпускающих вдвое больше продукции. Например, крупное туристическое агентство может иметь такие же издержки на одного клиента и такое же соотношение капитала и труда, что и маленькое туристическое агентство, обслуживающее меньшее число клиентов. Наконец, объем выпуска продукции может увеличиться менее чем в два раза при удвоении используемых факторов производства. В данном случае мы сталкиваемся с отрицательным эффектом масштаба, применимым к любой фирме с крупномасштабными операциями. В конечном итоге трудности управления, связанные со сложностями организации и проведения крупномасштабных операций, могут привести к снижению капиталотдачи. Таким образом, отрицательный эффект масштаба связан с проблемами координации задач и сохранения контактов между руководством и рабочими.

Эффект масштаба играет важную роль для фирм в различных отраслях производства. При прочих равных условиях, чем больше эффект масштаба, тем более крупные фирмы действуют в той или иной отрасли промышленности. Обычно производственные отрасли промышленности имеют больший эффект масштаба, чем отрасли сферы услуг, так как производству требуются существенные капиталовложения в оборудование, чтобы фирмы могли действовать самым эффективным образом. С точки зрения экономии издержек в них целесообразно существование одной крупной фирмы. Это отрасли, так называемой естественной монополии. К естественным монополиям относятся, например, предприятия электро, газо и водоснабжения крупного города. Деятельность естественных монополий регулируется государством. Отрасли сферы обслуживания являются трудоемкими и обычно обеспечивают эффективную отдачу затрат как в крупных, так и в малых масштабах.

Следует отметить, что положительный эффект масштаба объясняется тем, что по мере роста размеров предприятия увеличиваются возможности использования преимуществ специализации в производстве и управлении. На более крупных предприятиях может применяться высокопроизводительное и дорогостоящее оборудование. Также становится больше возможностей для диверсификации деятельности, развития побочных производств, выпуска продукции на базе отходов основного производства. Отрицательный эффект масштаба возникает в связи с нарушением управляемости в чрезмерно крупной фирме, снижается эффективность взаимодействия между ее отдельными подразделениями, фирма становится «неповоротливой», теряется гибкость, затрудняется контроль за реализацией решений, принимаемых руководством фирмы. В отдельных подразделениях могут возникнуть локальные интересы, противоречащие интересам фирмы в целом. С ростом размеров фирмы увеличиваются издержки на передачу и обработку информации, необходимой для принятия решений.

При долговременном анализе нужно сконцентрировать внимание на выборе необходимого масштаба или размера деятельности фирмы. Неизменный эффект масштаба означает, что удвоение использования всех факторов ведет к удвоению выпуска продукции. Положительный эффект масштаба означает, что при этом выпуск продукции более чем удваивается, тогда как сокращающийся эффект масштаба означает, что выпуск продукции

увеличивается менее чем в два раза. Существует разница в применении эффекта отдачи от масштаба в разных отраслях: так, например, в производственных отраслях, где стоимость оборудования высока и производство малыми партиями просто нецелесообразно, наблюдается одна или несколько лидирующих компаний, которые и формируют «портрет отрасли». С другой стороны, в сфере услуг, например, одинаково хорошо работают как крупные, так и мелкие компании. При планировании масштабов производства следует учитывать не только производственные, но и другие факторы (например, социальные). Также стоит принимать во внимание норму управляемости. В целом, эффект масштаба позволяет более эффективно использовать ресурсы предприятия, понижая стоимость производства единицы продукции при увеличении общего объема выпуска.

*Григорішак Л.Ю.,
студентка кафедри фінансів ЛНТУ,
м. Луцьк, Україна*

РОЗВИТОК МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ЕКОНОМІКУ

У сучасний період переходу від планової економіки до ринкового господарства особливого значення набуває розвиток середнього і дрібного підприємництва, малого бізнесу. Саме малі підприємства, які не потребують великих стартових інвестицій і гарантують високу швидкість обороту ресурсів, здатні найшвидше і економічно вирішувати проблеми реструктуризації економіки, формування і насичення ринку споживчих товарів в умовах дестабілізації економіки та обмеженості фінансових ресурсів.

Мале підприємництво оперативно реагує на зміни кон'юнктури ринку, надає економіці необхідну гнучкість. Малі компанії здатні оперативно реагувати на зміни споживчого попиту і за рахунок цього забезпечувати не обхідну рівновагу на споживчому ринку. Малий бізнес вносить істотний вклад у формуванні конкурентного середовища. Це один з провідних секторів, який багато в чому визначає темпи економічного зростання, стан зайнятості населення, структуру і якість валового національного продукту.

Розвиток малого і середнього бізнесу несе в собі безліч перспектив : збільшення числа власників, а значить, формування середнього класу - головного гаранта політичної стабільності в демократичному суспільстві; зростання частки економічно активного населення, що збільшує доходи громадян і згладжує диспропорції у добробуті різних соціальних груп; створення нових робочих місць з відносно низькими витратами, особливо в сфері обслуговування; підготовка кадрів за рахунок використання працівників з обмеженою формальною освітою, які набувають свою кваліфікацію на місці роботи; ліквідація монополії виробників, створення конкурентного середовища; поліпшення взаємозв'язку між різними секторами економіки; розробка нововведень. [1, ст. 126]. За природою малий бізнес характеризується низькою резистентністю до негативних зовнішніх впливів, тому рівень банкрутства для малих підприємств на початкових етапах їх становлення сягає 70%. В ситуації кризової економіки банкрутство загрожує також суб'єктам малого бізнесу, що вже досягли певного рівня розвитку. В таких умовах особливого значення набуває дієва державна підтримка малого бізнесу, що має наслідком протидію зростаючому в умовах економічної кризи безробіттю, пожвавлення економічних відносин, і є необхідною умовою виходу з кризи економіки в цілому. [2, ст. 294].

Розвиток форм малого бізнесу, кількісний і якісний їхній ріст, дозволяють сподіватися, що в доступному для огляду майбутньому цей сектор господарювання буде розвиватися й у нашій країні. Тим більше, що малий і середній бізнес не завжди використовується повною мірою як у збільшенні обсягів виробництва, так і в підвищенні його ефективності і збалансованості. Малий бізнес може з'явитися тим локомотивом, що приведе до оздоровлення економіки в цілому. Але для цього необхідна державна політика уряду, спрямована на розширення і розвиток підприємств малого бізнесу в нашій країні. [3, ст. 83].

Різкий спад темпів приросту кількості малих підприємств по-різному знайшов відображення в окремих галузях. Можна констатувати, що останніми роками щодо малих підприємств українським урядом проведена помірно-жорсткої стабілізації: з одного боку, спостерігалось значне сповільнення темпів росту кількості малих підприємств, але, з